

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

رستگاری در قرآن

تدبیر در واژه افلاح یفلاح... و تقسیم معنایی آن برای سبک زندگی قرآنی

فهرست کلی

الف- معنای واژه «فلاح»

۹ مورد

ب- چه کسانی رستگار می شوند؟ «وَأَوْلَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ»

۵ مورد

ج- چه کسانی رستگار نمی شوند؟ «لَا يُفْلِحُ»

۳ مورد

د- چه کسانی خودو دیگران را رستگار می کنند؟ «قَدْ أَفْلَحَ»

۸ مورد

ه- کسانی که لَعَلَّ (باشد-شاید-امید است) رستگار شوند. لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

فَلَّاح (ف ل ح) : فَلَاح به معنای **شکافتن** است لذا می گویند:

الحديد بالحديد يفلح (آهن با آهن شکافته می شود) [مفردات راغب اصفهانی]

فلاح : پیروز شدن، به دست آوردن، رسیدن به آرزو، رستگاری و نجات و آن بر دو

قسم است: ۱- دنیوی ۲- آخروی [المیزان]

- معنای اصلی ماده **فَلَح** چیزی است که لازم آن رهایی از شرور و دستیابی به خیر

و صلاح است و با این دو قید از ماده های **نجات، صلاح، ظفر** امتیاز می یابد.

اطلاق «**فَلَّاح**» به کشاورز و «**فلاح**» به کشاورزی و زراعت از آن روست که زمین

با زراعت از بایر بودن می رهد و آباد می گردد و شکافته می شود.

«**مُفْلِح**» : انسانی که با رنج و تعب، به مقامی رسیده باشد. [تفسیر تسنیم - ج ۲ - ص ۲۰۷]

مشتقات واژه: **أَفْلَحَ، يُفْلِحُونَ، تُفْلِحُونَ، تُفْلِحُوا، مُفْلِحُونَ**

نکته: این واژه در قرآن **۴۰ بار** تکرار شده و **همه جا از باب افعال به کار رفته**

است و شامل رستگاری دنیا و آخرت است و سبب آن پیروی از خواسته های عقل و

دستورات دین می باشد. [قاموس قرآن - ج ۵ - ص ۲۰۱]

چه کسانی رستگار می شوند؟

«وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ»

أُولَئِكَ عَلَى هُدًى مِّن رَّبِّهِمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

(المائدة: 40)

فهرست بخش ب

چه کسانی رستگار می شوند؟
«وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ»

- ب- ۱- متقین، هدایت یافتگان به نور قرآن
- ب- ۲- آمرین به معروف و ناهیان از منکر
- ب- ۳- آنان که اعمالشان ارزشمند و سنگین است.
- ب- ۴- مؤمنان به پیامبر و تبعیت کنندگان از قرآن
- ب- ۵- اطاعت کنندگان از حکم خدا و رسول [علامت ایمان]
- ب- ۶- نیکوکاران
- ب- ۷- حزب خداوند
- ب- ۸- دوری کنندگان از بخل
- ب- ۹- رسیدگی به نزدیکان و به دنبال خشنودی الهی

ب- چه کسانی رستگار می شوند؟

ب- ۱- متقین، هدایت یافتگان به نور قرآن

ذَلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ (۲) الَّذِينَ
يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ
يُنْفِقُونَ (۳) وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنزِلَ مِنْ
قَبْلِكَ وَبِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ (۴) أُولَئِكَ عَلَيَّ هُدًى مِنْ
رَبِّهِمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ (۵)

بقره ۲ تا ۵

در [وحی بودن] این کتاب [باعظمت] هیچ تردیدی نیست، [همه آیاتش] راهنمای پرهیزکاران [به سوی سعادت دنیا و آخرت] است. آنان که غیب را باور دارند، و نماز را [با شرایط ویژه اش] می خوانند، و از هر نعمت [مادی و معنوی] که روزی آنان کرده ایم [در راه خدا] هزینه می کنند. و به آنچه بر تو و به آنچه پیش از تو نازل شده ایمان دارند، و اینانند که به آخرت یقین دارند. آنانند که از سوی پروردگارشان بر [بلندای] هدایتند، و آنانند که [بر موانع راه سعادت] پیروزند.

ب- چه کسانی رستگار می شوند؟

ب-۲- آمرین به معروف و ناهیان از منکر

وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى
الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ
عَنِ الْمُنْكَرِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

آل عمران ۱۰۴

باید از شما گروهی باشند که همه مردم را به خیر [یعنی عقاید پاک، اندیشه های درست، اعمال شایسته، اخلاق
حسنه] دعوت کنند، و از همه زشتی ها و منکرات بازدارند، این گروه [بر همه موانع راه سعادت] پیروزند

ب- چه کسانی رستگار می شوند؟

ب- ۳- آنان که اعمالشان ارزشمند و سنگین است.

وَالْوَزْنُ يَوْمَئِذٍ الْحَقُّ فَمَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ
فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

اعراف ۸

میزان [سنجش] در آن روز حق است، پس کسانی که اعمال سنجیده شده
آنان سنگین باشد تنها اینانند که [بر موانع راه نجات] پیروزند

فَمَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

مومنون ۱۰۲

پس کسانی که اعمال وزن شده آنان سنگین [و بارزش] باشد فقط
اینانند که [بر موانع راه رسیدن به بهشت] پیروزند

ب- چه کسانی رستگار می شوند؟

ب- ۴- مؤمنان به پیامبر و تبعیت کنندگان از قرآن

لَكِنَّ الرِّسُولُ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ جَاهِدُوا بِأَمْوَالِهِمْ
وَأَنْفُسِهِمْ وَأَوْلِيكَ لَهُمُ الْخَيْرَاتُ وَأَوْلِيكَ هُمْ
الْمُفْلِحُونَ

توبه ۸۸

ولی پیامبر و کسانی که با او ایمان آورده اند با اموال و جان هایشان جهاد کردند، اینانند که همۀ خیرات [دنیا و آخرت] برای آنان است، و اینانند که [بر همۀ موانع راه سعادت] پیروزند

...فَالَّذِينَ آمَنُوا بِهِ وَعَزَّرُوهُ وَنَصَرُوهُ وَاتَّبَعُوا النُّورَ
الَّذِي أَنْزَلَ مَعَهُ أَوْلِيكَ هُمْ الْمُفْلِحُونَ

اعراف ۱۵۷

آنان که به او مؤمن شدند و از او [در همۀ حوادث و در برابر دشمنان] حمایت کردند و به یاری اش برخاستند، و از نور نازل شده بر او پیروی داشتند [بر همۀ موانع راه سعادت] پیروزند

ب- چه کسانی رستگار می شوند؟

ب- ۵- اطاعت کنندگان از حکم خدا و رسول [علامت ایمان]

إِنَّمَا كَانَ قَوْلَ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ أَنْ يَقُولُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

گفته مؤمنان هنگامی که به سوی خدا و رسولش دعوت شوند تا بینشان داوری کند [فقط] این است که می گویند: [با گوش قبول] شنیدیم و اطاعت کردیم. و اینانند که [بر همه موانع راه سعادت] پیروزند

نور ۵۱

ب- چه کسانی رستگار می شوند؟

ب- ۶- نیکوکاران

تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْحَكِيمِ (۲) هُدًى وَرَحْمَةً
لِّلْمُحْسِنِينَ (۳) الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ
الزَّكَاةَ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ (۴) أُولَئِكَ عَلَى
هُدًى مِّن رَّبِّهِمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

این آیات [باعظمت] کتاب استوار است «۲» که [سراسرش] برای نیکوکاران هدایت و رحمت است «۳» آنان که نماز را [با شرایط ویژه اش] می خوانند، و زکات می پردازند، و به آخرت یقین دارند «۴» چنین مردمی از سوی پروردگارشان بر بلندای هدایتند، و [بر همه موانع راه سعادت] پیروزند

ب- چه کسانی رستگار می شوند؟

ب- ۷- حزب خداوند

لَا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللَّهَ
وَرَسُولَهُ وَلَوْ كَانُوا آبَاءَهُمْ أَوْ أَبْنَاءَهُمْ أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ
عَشِيرَتَهُمْ أُولَئِكَ كَتَبَ فِي قُلُوبِهِمُ الْإِيمَانَ وَأَيَّدَهُمْ بِرُوحٍ
مِنْهُ وَيُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ
فِيهَا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ أُولَئِكَ حِزْبُ اللَّهِ أَلَا إِنَّ
حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

هیچ قومی را که از ایمان [ریشه داری] به خدا و روز قیامت برخوردار باشند نمی یابی که با دشمنان خدا و پیامبرش دوستی ورزند؛ گرچه آنان پدرانشان یا فرزندانشان یا برادرانشان یا خویشانانشان باشند، اینانند که [خدا] ایمان را در دل هایشان پایدار کرده، و از جانب خود با حیاتی [معنوی] نیرومندشان ساخته، آنان را در بهشت هایی که از زیر [درختان] آن نهرها جاری است وارد می کند که در آن ها جاودانه اند، خدا از آنان خشنود است آنان هم از خدا خشنودند، اینان حزب خدایند، آگاه باشید! که فقط حزب خدا [بر همه موانع راه سعادت] پیروزند

ب- چه کسانی رستگار می شوند؟

ب- ۸- دوری کنندگان از بخل

فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ وَأَسْمَعُوا وَأَطِيعُوا وَأَنْفِقُوا خَيْرًا لِّأَنْفُسِكُمْ وَمَنْ يُوقِ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولَئِكَ هُمُ

تغابن ۱۶

الْمُفْلِحُونَ

تاجایی که می توانید از خداوند پروا کنید، و [به سفارشات خدا و پیامبر] گوش فرادهید! و مطیع [حق] باشید و انفاق کنید که تاجایی که می توانید از خداوند پروا کنید، و [به سفارشات خدا و پیامبر] گوش فرادهید! و مطیع [حق] باشید و انفاق کنید که برای شما [چنین روشی] بهتر است، و کسانی که خود را از بخل بازدارند [بر موانع راه سعادت] پیروزند بهتر است، و کسانی که خود را از بخل بازدارند [بر موانع راه سعادت] پیروزند

وَالَّذِينَ تَبَوَّءُوا الدَّارَ وَالْإِيمَانَ مِنْ قَبْلِهِمْ يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ فِي صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِمَّا أُوتُوا وَيُؤْثِرُونَ عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ وَمَنْ يُوقِ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

حشر ۹

و [نیز برای] کسانی [از انصار است] که پیش از مهاجران در مدینه و در [حصن] ایمان جای داشتند، و مهاجران به سوی خود را دوست دارند، و در دل خود از آنچه به مهاجران داده شده نیاز و چشم داشتی احساس نمی کنند، و [آنان را] بر خود ترجیح می دهند گرچه آنان را نیاز شدیدی باشد، و کسانی که از بخل و حرصشان مصون داشته اند [بر همه موانع راه سعادت] پیروزند

ب- چه کسانی رستگار می شوند؟

ب- ۹- رسیدگی به نزدیکان و به دنبال خشنودی الهی

فَاتِ ذَا الْقُرْبَىٰ حَقَّهُ وَالْمِسْكِينَ وَابْنَ
السَّبِيلِ ذَلِكَ خَيْرٌ لِلَّذِينَ يُرِيدُونَ وَجْهَ
اللَّهِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

پس [با توجه به وسعت بخشی خدا در رزق،] حق خویشاوند و مسکین و درراه مانده بی زاد و توشه را پرداز! این [پرداخت] برای آنان که خشنودی خداوند را می خواهند بهتر است، اینان [که حقوق مالی را می پردازند بر همه موانع راه سعادت] پیروزند

چه کسانی رستگار نمی شوند؟

« لا يُفْلِحُ »

ج- چه کسانی رستگار نمی شوند؟

ج- ۱- ظالمین (ستمکاران) - نمونه آیات او

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ
كَذَّبَ بِآيَاتِهِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ

انعام ۲۱

ستمکارتر از کسی که بر خداوند دروغ بسته، یا آیات او را منکر شده کیست؟ به یقین ستمکاران [در هیچ کاری] پیروز نمی شوند

قُلْ يَا قَوْمِ اعْمَلُوا عَلَيَّ مَكَانَتِكُمْ إِنِّي عَامِلٌ فَسَوْفَ
تَعْلَمُونَ مَنْ تَكُونُ لَهُ عَاقِبَةُ الدَّارِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ
الظَّالِمُونَ

انعام ۱۳۵

گو: ای قوم من! تاجایی که امکانات و قدرت دارید [بر ضد من و دینم] بکوشید، من هم [در انجام وظایفم] می کوشم، به زودی خواهید دانست فرجام [نیک] سرای آخرت برای کیست؟ یقیناً ستمکاران [در هیچ زمینه ای] پیروز نمی شوند

ج- چه کسانی رستگار نمی شوند؟

ج- ۱- ظالمین (ستمکاران) - نمونه آیات ۴ و ۳

وَرَأَوَدَتْهُ الَّتِي هُوَ فِي بَيْتِهَا عَنْ نَفْسِهِ وَغَلَّقَتِ الْأَبْوَابَ
وَقَالَتْ هَيْتَ لَكَ قَالَ مَعَاذَ اللَّهِ إِنَّهُ رَبِّي أَحْسَنَ مَثْوَايَ إِنَّهُ
لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ

یوسف ۲۳

آن زنی که یوسف در خانه اش بود از او با ترمی و مهربانی خواستار کام جویی شده و [در فرصتی مناسب] همه درها را بست و [به او] گفت: پیش بیا که من در اختیار تو هستم! [یوسف] گفت: پناه بر خدا! او مالک و مربی من است [و من به مالکم خیانت نمی کنم]، جایگاهم را نیکو قرار داد و یقیناً ستمکاران پیروز نمی شوند

وَقَالَ مُوسَى رَبِّي أَعْلَمُ بِمَنْ جَاءَ بِالْهُدَىٰ مِنْ عِنْدِهِ
وَمَنْ تَكُونُ لَهُ عَاقِبَةُ الدَّارِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ

قصص ۳۷

موسی گفت: پروردگارم به کسی که از نزد او هدایت آورده، و به کسی که فرجام نیک برای اوست داناتر است، بی تردید ستمکاران [در هیچ کاری] پیروز نمی شوند

ج- چه کسانی رستگار نمی شوند؟

ج- ۲- کافرین (پوشندگان حق)

وَمَنْ يَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ لَا بُرْهَانَ لَهُ بِهِ فَإِنَّمَا حِسَابُهُ
عِنْدَ رَبِّهِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الْكَافِرُونَ

مومنون ۱۱۷

کسی که با خداوند معبود دیگری را [برای رفع نیازها و حل مشکلاتش] بخواند که هیچ دلیلی بر [حقانیت] آن ندارد، حساب او فقط نزد پروردگارش است، بی شک کافران [در هیچ میدانی و بر هیچ چیزی] پیروز نمی شوند

وَأَصْبَحَ الَّذِينَ تَمَنَّوْا مَكَانَهُ بِالْأَمْسِ يَقُولُونَ وَيَكَانَ اللَّهُ
يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَوْ لَأَنْ مَنْ اللَّهُ
عَلَيْنَا لَخَسَفَ بِنَا وَيَكَانَهُ لَا يُفْلِحُ الْكَافِرُونَ

قصص ۸۲

بامدادان آنان که دیروز جایگاه او را آرزو داشتند می گفتند: شگفتا! خداوند رزق را برای هر کس از بندگانش بخواهد گشایش می دهد، و [برای هر که بخواهد] تنگ می گیرد، اگر خداوند بر ما منت نمی گذاشت ما را [نیز] در زمین فروبرده بود. عجب! که کافران یقیناً پیروز نمی شوند

ج- چه کسانی رستگار نمی شوند؟

ج- ۳- مفتری به خداوند (آنان که به خداوند دروغ می بندند)

قُلْ إِنَّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَيَّ اللَّهُ الْكَذِبَ
لَا يُفْلِحُونَ

یونس ۶۹

بگو: کسانی که بر خداوند دروغ می بندند قطعاً [در هیچ کاری] پیروز نمی شوند

وَلَا تَقُولُوا لِمَا تَصِفُ السِّتَّةُ الْكَذِبَ هَذَا حَلَالٌ وَهَذَا حَرَامٌ
لِتَفْتَرُوا عَلَيَّ اللَّهُ الْكَذِبَ إِنَّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَيَّ اللَّهُ
الْكَذِبَ لَا يُفْلِحُونَ

نحل ۱۱۶

به سبب دروغی که به صورت عادت بر زبانتان جاری است نگوئید این حلال است، این حرام! تا به خدا دروغ ببندید [که این حلال و حرام حکم خداست]. مسلماً آنان که به خداوند دروغ می

بندند به پیروزی نمی رسند

ج- چه کسانی رستگار نمی شوند؟

ج- ۴- ساحران (جادوگران)

قَالَ مُوسَىٰ ' أَتَقُولُونَ لِلْحَقِّ لَمَّا جَاءَكُمْ أَسِحْرٌ هَذَا وَلَا يُفْلِحُ السَّاحِرُونَ

یونس ۷۷

موسی گفت: آیا درباره این معجزه که حق است چون به سویتان آمد می گوید [این جادوست]؟! آیا این جادو است؟
درحالی که جادوگران که پیروز نمی شوند

وَأَلْقِ مَا فِي يَمِينِكَ تَلْقَفْ مَا صَنَعُوا إِنَّمَا صَنَعُوا كَيْدٌ سَاحِرٍ وَلَا يُفْلِحُ السَّاحِرُ حَيْثُ أَتَىٰ

طه ۶۹

آنچه را در دست راست داری بیفکن تا همه ساخته هایشان را ببلعد، اینان آنچه را ساخته اند [حقیقت ندارد] فقط نیرنگ جادوگری است، و جادوگر هر جا درآید پیروز نمی شود

ج- چه کسانی رستگار نمی شوند؟

ج- ۵- مجرمین (گناهکاران)

فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ
كَذَّبَ بِآيَاتِهِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الْمُجْرِمُونَ

یونس ۱۷

بنابراین ستمکارتر از کسی که بر خداوند دروغ بندد، یا آیاتش را انکار کند کیست؟
مسئلاً گنه پیشگان [در هیچ کاری] پیروز نمی شوند

چه کسانی خود و دیگران را رستگار می کنند؟

« قَدْ أَفْلَحَ »

بخش د- چه کسانی خود و دیگران را رستگار می کنند؟

د- ۱- مومنان حقیقی

مومنون ۱ تا ۱۰

قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ (۱) الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ (۲) وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ
اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ (۳) وَالَّذِينَ هُمْ لِلزَّكَاةِ فَاعِلُونَ (۴) وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ
حَافِظُونَ (۵) إِلَّا عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ (۶) فَمَنْ
ابْتَغَىٰ وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْعَادُونَ (۷) وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ
رَاعُونَ (۸) وَالَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَوَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ (۹) أُولَئِكَ هُمُ الْوَارِثُونَ (۱۰)

مومنان بی گمان (خودشان و دیگران را) **رستگار کردند.** [دکتر صادقی]

ترجمه آیه اول

بی گمان مومنان **رستگارند** [موسوی گرمارودی]

هم آنان که در نمازشان [با حضور قلب و] فروتن اند ﴿۲﴾ و از [هر گفتار و کردار] بیهوده و بی فایده [بی] رویگردانند ﴿۳﴾ و پرداخت کننده زکاتند ﴿۴﴾ و نگهدارنده دامنشان [از آلودگی جنسی] اند ﴿۵﴾ مگر [در کام جویی] از همسران یا کنیزانشان که [در این زمینه] مورد سرزنش نیستند ﴿۶﴾ پس کسانی که [در کام جویی جنسی] راهی غیر از همسران یا کنیزان جویند حتماً [از حدود خدا] تجاوزگرند ﴿۷﴾ و [مومنان] امانت ها و پیمان های خود را رعایت می کنند ﴿۸﴾ و همواره بر [اوقات و شرایط ظاهری و باطنی] نمازهایشان مراقبت دارند ﴿۹﴾ آنان تنها وارثانند

بخش د- چه کسانی خود و دیگران را رستگار می کنند؟

د- ۲- تزکیه کنندگان نفس از گناهان و ردائیل

یازده سوگند مهم در ارائه راز و رمز نجات و سعادت

وَالشَّمْسِ وَضُحَاهَا (۱) وَالْقَمَرِ إِذَا تَلَّهَا (۲) وَالنَّهَارِ إِذَا جَلَّهَا (۳)
وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَاهَا (۴) وَالسَّمَاءِ وَمَا بَنَاهَا (۵) وَالْأَرْضِ وَمَا طَحَاهَا (۶)
وَنَفْسٍ وَمَا سَوَّاهَا (۷) فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا (۸) قَدْ أَفْلَحَ مَنْ
زَكَّاهَا (۹) وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا (۱۰)

شمس ا تا ۱۰

که به یقین کسی که نفس را پاک کرد و رشد داد **رستگار و (پیروز) شد**. [دکتر رضایی]

ترجمه آیه ۹

که هر کس خود را پاک گردانید، به راستی **رستگار کرد**.

سوگند به خورشید، و نورش! چون بتابد! ﴿۱﴾ و به ماه! چون به دنبالش برآید! ﴿۲﴾ و به روز! چون زمین را جلوه گر می کند! ﴿۳﴾ و به شب! وقتی که تاریکی اش زمین را می پوشاند! ﴿۴﴾ و به آسمان و کسی که آن را بنا کرد! ﴿۵﴾ و به زمین، و کسی که آن را گسترش داد! ﴿۶﴾ و به نفس آدمی و کسی که آن را درست و معتدل ساخت! ﴿۷﴾ پس زشت کاری و طریقه خودنگهداری از آن را به نفس شناساند! ﴿۸﴾ به راستی کسی که نفس را [از زشت کاری] پاک کرد [تا به رشد لایقش برسد]، [بر موانع راه سعادت] پیروز شد! ﴿۹﴾ و کسی که آن را [به زشت کاری] آلود بی گمان [از رشد و کمال و رحمت حق] محروم شد! ﴿۱۰﴾

بخش د- چه کسانی خود و دیگران را رستگار می کنند؟

د-۲- تزکیه کنندگان نفس از گناهان و رذائل - ادامه...

ذاکرین نام پروردگار و مصلین

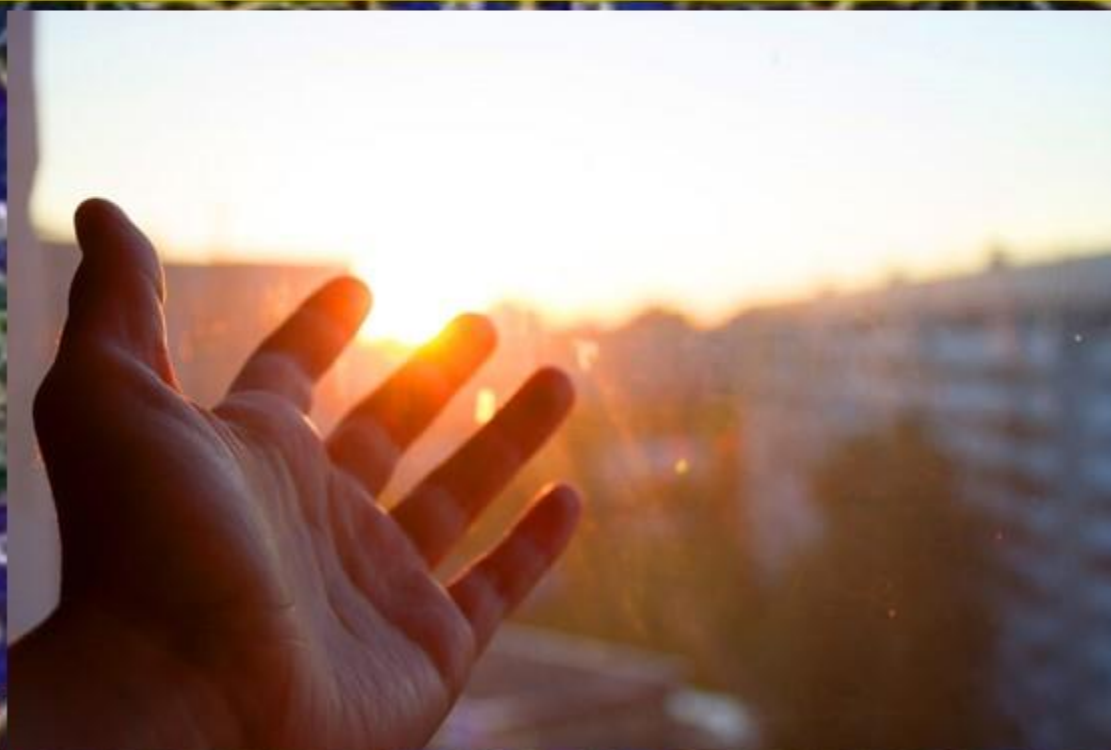
قَدْ أَفْلَحَ مَنْ تَزَكَّى
وَذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلَّى

اعلیٰ ۱۴ و ۱۵

بی گمان کسی که [خود را از زشتی ها و عیوب باطنی] پاکیزه کرد [بر موانع راه سعادت] پیروز است - همان که نام پروردگارش را [با توجه قلبی] به زبان آورد، و نماز خواند

کسانی که **لَعَلَّ** (باشد-شاید-امید است) **رستگار** شوند.

«لَعَلَّكُمْ تَفْلِحُونَ»

راز تعبیر به لَعْلٌ درباره اهل فلاح

سر آن دو مطلب است:

۱- انسان در دنیا یعنی نشئه حرکت و تحول و تغیر زندگی می کند و شاید تغییر کند، یعنی اگر کسی متقی، ذاکر، تائب و.. باشد شاید (امید است) رستگار شود و نه باید، چون طی مراحل، به پایان آن بستگی دارد. چه بسا افرادی که در ابتدا یا در میانه، خوب زندگی کردند، ولی در پایان کار با بدی از دنیا رفتند و برعکس. از این رو تا لحظه پایانی فرا نرسد، وضع روشن نیست. از این رو **انسان باید میان خوف و رجا زندگی کند.**

۲- زمینه نوسان و تحول در فعلِ خدا هست نه ذات او. اما سِرِّ انجام و عاقبت امور را که مربوط به علم ذات خداست، قطعاً او می داند. یعنی فعل خدا در قلمرو امکان وجود دارد نه ضرورت، از این جهت ممکن است مورد تغییر واقع شود.

هـ- کسانی که شاید رستگار شوند.

راز تعبیر به لَعْلٌ درباره اهل فلاح - ادامه...

نکته اول: لَعْلٌ جزو نواسخ از حروف مشبه بالفعل (نصب اسم و رفع خبر) و معنای **ترجی** و امید را می دهد معادل فارسی آن: باشد-شاید- امید است.

[منبع: بداءة النحو]

نکته دوم: تکرار لَعْلٌ به همراه فعل **أَفْلَحَ يُفْلِحُ** یازده بار به صورت **لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ** به کار رفته است.

[منبع: المعجم المفهرس ص ۶۳۶]

ه- کسانی که شاید رستگار شوند.

ه- ۱- تقوی، زمینه فلاح و رستگاری

ه- ۱- ۱- تقوی، در امور اقتصادی (ربا خواری)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَأْكُلُوا الرِّبَا أَضْعَافًا
مُضَاعَفَةً ۖ وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

ای مؤمنان! ربا را به چندین برابر سود روی سود نخورید، [و با این کار زشت خانواده ها را از هستی ساقط نکنید!] خدا را [اطاعت کنید و از محرّماتش به ویژه سود نامشروع ربا] بپرهیزید تا [بر موانع راه سعادت] پیروز شوید

آل عمران ۱۳۰

۵- کسانی که شاید رستگار شوند.

۵- ۱- تقوی، زمینه فلاح و رستگاری

۵- ۱- ۲- تقوی، در امور عبادی [نیکی واقعی تقوا و اطاعت الهی است نه توهمات ذهنی]

يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْأَهْلِ قُلْ هِيَ مَوَاقِيتُ لِلنَّاسِ
وَالْحَجِّ وَلَيْسَ الْبِرُّ بِأَنْ تَأْتُوا الْبُيُوتَ مِنْ
ظُهُورِهَا وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ اتَّقَى وَأَتُوا الْبُيُوتَ مِنْ
أَبْوَابِهَا **وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ**

از تو دربارهٔ هلال های ماه می پرسند، بگو: آن ها وسیلهٔ تعیین اوقات [برای نظام زندگی] مردم، و [تعیین زمان] مراسم حج است. و نیکی آن نیست که به خانه ها [برخلاف متعارف] از پشت آن ها وارد شوید، [آن گونه که اعراب جاهلی در حال إحرام از دیوار پشت خانه وارد می شدند؛] بلکه نیکی، [وجود والای] کسی است که [از فسق و طغیان و هر کار غیر متعارفی] می پرهیزد، به خانه ها از درهای آن ها وارد شوید، و خدا را [اطاعت کرده، از محرّماتش] بپرهیزید تا [بر موانع راه سعادت] پیروز شوید

۵- کسانی که شاید رستگار شوند.

۵- ۱- تقوی، زمینه فلاح و رستگاری

۵- ۱- ۳- صبر و مصابره و مرابطه به همراه تقوا سبب سعادت

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا
وَرَابِطُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

ای مؤمنان! [در برابر حوادث و انجام عبادات و ترک گناهان] استقامت کنید! و دیگران را هم به استقامت وادارید! و با یکدیگر [در مسائل انسانی و اجتماعی] ارتباط داشته باشید! و از خداوند [اطاعت کرده، از محرّماتش] بپرهیزید تا [بر موانع راه سعادت] پیروز شوید

آل عمران ۲۰۰

۵- کسانی که شاید رستگار شوند.

۵-۱- تقوی، زمینه فلاح و رستگاری

۵-۱-۴- سه عامل رستگاری مومنین

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَابْتَغُوا
إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ وَجَاهِدُوا فِي سَبِيلِهِ
لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

ای مؤمنان! از خداوند [اطاعت کرده، و از محرّماتش] بپرهیزید، و دستاویزی [چون ایمان و عمل صالح، و آبروی مقربان درگاهش را برای تقرّب] به سوی او بخواهید، و در راه او جهاد کنید تا [بر موانع راه سعادت] پیروز شوید

۵- کسانی که شاید رستگار شوند.

۵- ۱- تقوی، زمینه فلاح و رستگاری

۵- ۱- ۵- زیاد بودن گناهکار انجام گناه را توجیه نمی کند.

قُلْ لَا يَسْتَوِي الْخَبِيثُ وَالطَّيِّبُ وَلَوْ
أَعْجَبَكَ كَثْرَةُ الْخَبِيثِ فَاتَّقُوا اللَّهَ يَا
أُولَى الْأَلْبَابِ لَعَلَّكُمْ تَفْلِحُونَ

بگو: ناپاک و پاک، [چون کافر و مؤمن، معصیت و طاعت، و حرام و حلال] یکسان نیستند؛ هرچند فراوانی ناپاک ها تو را به شگفتی اندازد، پس ای خردمندان! از خداوند [اطاعت کرده، از محرّماتش] بپرهیزید تا [بر همه موانع راه سعادت] پیروز شوید

۵- کسانی که شاید رستگار شوند.

۵-۲- دوری از اعمال پلید و شیطانی، زمینه رستگاری

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ
وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ رَجْسٌ
مِّنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ
تُفْلِحُونَ

ای مؤمنان! جز این نیست که همه مایعاتِ مست کننده، و قمار، و بُت هایی که برای پرستش نصب شده، و تیرهایی که به آن تفأل زده می شود پلید، و از کردار شیطان است، از همه آن ها دوری کنید تا [بر همه موانع راه سعادت] پیروز شوید

۵- کسانی که شاید رستگار شوند.

۵-۳- یادآوری نعمت های الهی، زمینه رستگاری
[ماموریت هود (ع) برای هدایت قومش]

أَوْعَجِبْتُمْ أَنْ جَاءَكُمْ ذِكْرٌ مِنْ رَبِّكُمْ عَلَيَّ
رَجُلٍ مِنْكُمْ لِيُنذِرَكُمْ وَأَذْكُرُوا إِذْ جَعَلَكُمْ
خُلَفَاءَ مِنْ بَعْدِ قَوْمِ نُوحٍ وَزَادَكُمْ فِي الْخَلْقِ
بَسْطَةً فَادْكُرُوا آلَاءَ اللَّهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

آیا شگفت زده اید! که بر مردی از خودتان حقایقی از سوی پروردگارتان آمده تا شما را [از عذاب دنیا و آخرت] هشدار دهد؟
توجه کنید که خداوند شما را [با لطف و احسانش] پس از [هلاکت] قوم نوح، جانشین آنان قرار داد، و در آفرینش شما بر
تنومندی [اندامتان] افزود، پس نعمت های [گوناگون] خداوند را یاد کرده، [قلباً مورد توجه قرار دهید] تا [بر همه موانع راه
سعادت] پیروز شوید

۵- کسانی که شاید رستگار شوند.

۵-۴- یاد کردن خداوند در جنگها، زمینه فلاح و پیروزی

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا لَقِيتُمْ فِيهِ
فَائِبْتُوا وَادْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا لَعَلَّكُمْ
تُفْلِحُونَ

ای مؤمنان! چون [در میدان نبرد] با دشمن روبرو شدید ثابت قدم باشید و خدا را بسیار یاد کنید تا پیروزی نصیبتان شود.

انفال ۴۵

۵- کسانی که شاید رستگار شوند.

۵-۵- بندگی پروردگار و انجام کارهای خیر، زمینه رستگاری

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ارْكَعُوا
وَاسْجُدُوا وَاعْبُدُوا رَبَّكُمْ وَافْعَلُوا
الْخَيْرَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

ای مؤمنان! رکوع و سجود کنید و پروردگارتان را پرستید، و کار نیک انجام دهید تا [بر همه موانع راه سعادت] پیروز شوید

۵- کسانی که شاید رستگار شوند.

۵-۶- توبه از گناهان حرام، زمینه رستگاری

وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا
يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَيَّ
جُيُوبَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ آبَاءِ
بُعُولَتِهِنَّ أَوْ أَبْنَائِهِنَّ أَوْ أَبْنَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي
إِخْوَانِهِنَّ أَوْ نِسَائِهِنَّ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ أَوِ التَّابِعِينَ غَيْرِ أُولِي
الْأَرْبَةِ مِنَ الرِّجَالِ أَوْ الطِّفْلِ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلَيَّ عَوْرَاتِ النِّسَاءِ وَلَا
يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِنْ زِينَتِهِنَّ وَتَوْبُوا إِلَى اللَّهِ
جَمِيعًا أَيُّهُ الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

نور ۳۱

و به زنان باایمان بگو دیده [از نگاه به نامحرم] فروزنهند و غریزه جنسی خود را پاک نگهدارند و زینت های خود را [چون لباس های قابل توجه نامحرم، و گردن بند و دست بند که زیر چادر و تن پوش هاست] آشکار نکنند، مگر آنچه [به طور متعارف] آشکار است [مانند: گردی صورت، و دست ها تا مچ، و روی پاها] و باید مقنعه های خود را [برای پوشیده ماندن گردن و سینه] به روی گریبان هایشان بیندازند، و زینت های خود را آشکار نکنند مگر برای شوهرانشان، یا پدرانشان، یا پسرانشان، یا پسران شوهرانشان، یا برادرانشان، یا پسران برادرانشان، یا پسران خواهرانشان، یا زنان [هم کیش]شان، یا بردگان زرخریدشان، یا مردان خدمت کاری که احساسی به مسائل جنسی ندارند، یا اطفالی که به هیجان غریزه جنسی و سن تمیز نرسیده اند. و [زنان] نباید پاهایشان را [به وقت راه رفتن به گونه ای] به زمین بزنند که زینت هایی که پنهان می دارند [توسط نامحرم] شناخته شود، ای مؤمنان! همگی به سوی خداوند بازگردید تا [بر همه موانع راه سعادت] پیروز شوید

۵- کسانی که شاید رستگار شوند.

۵-۷- توبه همراه با ایمان و عمل صالح، زمینه رستگاری

فَأَمَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا
فَعَسَىٰ أَنْ يَكُونَ مِنَ الْمُفْلِحِينَ

اما کسی که [از شرک و گناه] توبه کرده و مؤمن شده، و کار شایسته انجام دهد به راستی که [بر همه موانع راه سعادت] پیروز [و از رستگاران] شود

قصص ۶۷

نکته: عَسَى: از افعال مقاربه به معنای رجاء و امید و عمل آن رفع به اسم و نصب به خبر است
[بداءه النحو - ص ۱۲۷]

۵- کسانی که شاید رستگار شوند.

۵-۸- طلب روزی از خداوند، همراه ذکر کثیر، زمینه رستگاری

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ
الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ ذَلِكُمْ
خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ - فَإِذَا قُضِيَتِ
الصَّلَاةُ فَانْتَشِرُوا فِي الْأَرْضِ وَابْتَغُوا مِنْ فَضْلِ
اللَّهِ وَاذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

ای مؤمنان! چون روز جمعه برای نماز ندا دهند پس به سوی ذکر خدا بشتابید، و خرید و فروش را رها کنید! این [رها کردن خرید و فروش و اقامه نماز جمعه] اگر [منافع دنیایی و آخرتی اش را] بدانید برای شما بهتر [از هر کار دیگری] است «۹» چون نماز پایان گرفت در زمین پراکنده شوید و جویای احسان و روزی خدا شوید! و خدا را بسیار یاد کنید تا [بر موانع راه سعادت] پیروز گردید

حجتی علی اسلح

تحقیق و تهیه: حجت الاسلام علی رجیبی

صفحه آرایی و پاورپوینت: سید داود کاظمی

تابستان ۱۳۹۸

محرم ۱۴۴۱